

νιον πῦρ τῶν ὥραιοτέρων αἰσθημάτων.“ Αἱ γυναικεῖς τοῦ Σχῆλλερ εἶνε ἀληθῶς πολὺ διηγώτερον ἀληθιναὶ καὶ πραγματικαὶ τῶν τοῦ Σαιξπήρου· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐλαττόνει ποσῶς τὴν ψυχὴν ἰδέαν, ἢν δὲ ποιητὴς ἡμέλησε νὰ ἐνσαρκώσῃ εἰς αὐτάς.

“Οἱ Ἰάκωβος Λεοπάρδης, ὅστις μετέφρασε τὴν κατὰ τῶν γυναικῶν σάτυραν τοῦ Σιμωνίδου, ὅστις ἐν στιγμῇ μαύρης μελαγχολίας ἐβλασφήμησε περὶ τῆς γυναικὸς ἀποκαλέσας αὐτὴν ἀνίκανον νὰ ἐννοήσῃ τὸ αἰσθημα ἐκεῖνο, ὅπερ ἡ ἴδια αὐτῆς καλλονὴ ἐμπνέει εἰς τοὺς γενναίους ἔραστάς, αὐτὸς δὲν ἐδημιούργησεν, ἐκ τῆς πραγματικότητος, τὰς ἀφελεῖς ἐκείνας καὶ ἀθανάτους μορφὰς τῆς Νερίνας καὶ τῆς Σιλβίας, καὶ συνέγραψε τὴν δεσπόζουσαν ἰδέαν (il pensiero dominante), τοῦτ’ ἔστι τὴν μεγαλητέραν τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἔρωτος ἀποθέωσιν, ἥτις ἐγένετο ποτε ἐν τῇ ποιήσει.

Τέ δυνάμεις καὶ ὀφείλομεν νὰ συμπεράνωμεν ἐξ ὅλων τούτων; “Οτι οἱ φόροι καὶ αἱ κατηγορίαι, δσαι ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων κατὰ τῶν γυναικῶν (ὅσους δήποτε τόμους καὶ ἀν ἡδύνατο ἡ συλλογὴ αὐτῶν ν’ ἀποτελέσῃ), δὲν ἔχουσι μεγάλην σημασίαν.

Οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς, δσάκις ἐκακολόγησαν τὰς γυναικας, εύρισκοντο πάντοτε εἰς ἴδιαιτέραν τινὰ καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἐξαιρετικὴν τῆς ψυχῆς διάθεσιν, ἥτις περιώριζε μεγάλως καὶ ἐμείου τὴν ἀξίαν τῶν λόγων των. “Η ἐπαίζον τὸ πρόσωπον ἡθολόγων καὶ σατυρικῶν, οἱ δποῖοι θέλοντες νὰ περιορίσωσι καὶ διορθώσωσι τὸ κακὸν παρεσύροντο φυσικῷ τῷ λόγῳ εἰς τὸ νὰ μεγαλοποιῶσιν αὐτὸν καὶ ἐξογκῶσιν, ἥ

ἔχοντες προσωπικοὺς λόγους παραπόνων κατὰ τίνας γυναικός, ἀπέδιδον εἰς ὅλας τὴν αἰτίαν καὶ ἐνοχὴν ἐκείνης, καὶ ἵστως τὴν ἴδιαν αὐτῶν ἐνοχὴν, ἥ τὴν καταδρομὴν τῆς τύχης. Εἰς οὐδεμίαν ἐκ τῶν περιπτώσεων τούτων ἥσαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς μεγάλης φωνῆς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς φύσεως.

Ἐὰν εἰς τινὰς ἀληθεῖς ποιητὰς φαίνεται ἐλλείπουσα ἡ ψυχὴ ἐκείνη καὶ ἀξία τῆς γυναικὸς ἴδεα, ὅφείλομεν νὰ θεωρήσωμεν τὴν ἐλλειψιν ταύτην ὡς ἀτέλειαν τῶν ποιητῶν ἐκείνων, καὶ νὰ λυπώμεθα· μολονότι, ἀν ἡδυνάμεθα διὰ μέσου τῶν ποιημάτων αὐτῶν νὰ διεισδύσωμεν μέχρι τοῦ βαθυτάτου μυχοῦ τῆς καρδίας των, ἵστως δ’ ἀνεκαλύπτομεν κατὶ τί, τὸ δποῖον θά μᾶς ἔπειθεν ὅτι ἡ ψυχὴ ἐκείνη καὶ ἀξία περὶ τῆς γυναικὸς ἴδεα δὲν ἐλλειπει παντελῶς εἰς αὐτούς, καὶ ὅτι ὅσα ἔγραψαν περὶ τῆς γυναικὸς δὲν ἥσαν ἡ εἰλικρινῆς καὶ ἀπαθῆς ἔκφρασις ὅλου αὐτῶν τοῦ αἰσθημάτος.

Ἐν συντόμῳ, δύναται τις νὰ ἴσχυρισθῇ μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἐκ τοῦ συνόλου τῶν σπουδαιοτέρων συγγραμμάτων, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων, ἐξεταζομένων ἀπαθῶς καὶ ἀπροκαταλήπτως, ἐξέργεται μία φωνή, ἥ μᾶλλον διλόγληρος χορὸς ἀρμονικῶν φωνῶν, ἥχων ὡς ἐξῆς: „Οσφ μᾶλλον ἀνυφοῦται δ ἀνθρωπος διὰ τῆς μορφώσεως τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἐξευγενισμοῦ τῆς καρδίας, τοσούτῳ μᾶλλον αὐξάνει ἐν αὐτῷ καὶ ἀνυφοῦται ἡ ἐκτίμησις καὶ δ σεβασμὸς πρὸς τὴν γυναικα.“ Αἱ δύο ἐκ τῶν φωνῶν, αἵτινες ἐν τῷ ἀρμονικῷ ἐκείνῳ χορῷ ἥχοῦσιν εὐχρινέστερον καὶ ὑψηλότερον τῶν ἀλλων, εἶναι ἡ τοῦ Γουλιέλμου Σαιξπήρου καὶ τοῦ Δάντε Ἀλιγιέρη.

(ἐπεται συνέχεια.)

ΟΠΤΑΣΙΑΙ

ἐπὶ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥΡΓΕΝΙΕΦ.

(συνέχεια.)

Θ.

Πήκουσα. „Μεγαλοδύναμε Θεέ, ποῦ εύρισκομαι;“

Τηπεράνω μου διήρχοντο παχύτατοι, πυκνότατοι, σκοτεινότατοι δγκοι νεφελῶν. Ἐπίεζον καὶ συνάθρουν ἀλλήλας ὡς ἀγέλη λυσσαλέων θηρίων, καὶ μπὸ τοὺς πόδας μου ἐμαντεντο ἐπερον τέρας — ἥ μέχρι μανιώδους λύσσης ἐξεγγερμένη θάλασσα. Ὁ λευκὸς ἀφρὸς ὑψοῦται εἰς ἀκαταπάυστους κυμάνσεις καὶ διασκορπίζει βροχὴν ῥανίδων, ὡς ὁρέων καὶ λόφων σειραὶ ἀνυψοῦνται ὑπερμεγέθη κύματα καὶ μὲ φοβερὸν πάταγον διαρρήγνυνται παφλάζοντα ἐπὶ τίνος μελανοῦ ὡς ἥ πίσσα καὶ ἀποκρήμνου βρόχου. Πανταχοῦ ἐπικρατεῖ ἥ ὄλολυγὴ καὶ δ ἀναβρασμὸς τῆς τρικυμίας καὶ ἥ παγετώδης πνοὴ τοῦ μαινομένου στοιχείου. Ἐν τῷ βροντώδει ἀναβρασμῷ τῶν κυμάτων ἐνδιμίζον ὅτι ἀκούων θρηνώδεις φύσηγους, κρότους ἀπομεμακρυσμένων τηλεβόλων καὶ ἀκόμη καὶ κωδωνοκρουσίας, συγχεομένας μὲ τὸν τριγμὸν τῆς φαμιλίους ἀκτῆς καὶ τὰς αἰφνιδίους κραυγὰς ἀροάτων λάρων. Ἐπὶ τοῦ δρίζοντος διεγράφοντο ἀδριστοὶ καὶ συγκεχυμέναι αἱ γρασμαὶ ἐνὸς πλοίου — καὶ πανταχοῦ ἐπεκράτει σύγχυσις, δλεμθρος καὶ θάνατος. Ὅπο φρίκης καταληφθεὶς ἐκλεισα καὶ πάλιν τοὺς ὄφθαλμούς.

„Τί εἶναι τοῦτο; ποῦ εἴμεθα;“

„Παρὰ τὴν νότειον ἀκτὴν τῆς νήσου Wight, πρὸ τοῦ σκοπέλου Blackgang, ἐπου συμβαίνουσι τόσον συχνὰ γαυγια, ἀπεκρίθη ἥ Ἐλλις, καὶ μοὶ ἐφάνη, ὡς νὰ ἔλεγε τοῦτο μετά τίνος ἐπιχαιρεκακίας.

„Μακρὰν ἀπ’ ἐδῶ! Μακραν ἀπ’ ἐδῶ ταχέως! Φέρε με δπίσω εἰς τὴν πατρίδα μου! εἰς τὴν οἰκίαν μου!“

Ἐθλιφα τοὺς ὄφθαλμούς μὲ τὰς χειράς μου καὶ συνεμάζευμην ὅσον ἡδυνάμην περιεστότερον. Ἀκόμη ταχύτερον ἥ πρὶν διεσχίζομεν τὸν ἀέρα. Ὁ ἀνεμος ἔπαισε νὰ βοιβῇ καὶ δ καχλάζων βρασμὸς τῆς τρικυμιώδους θαλάσσης δὲν ἡκούετο πλέον — ἐλαφρῶς ἐψιλούριζεν ἥ αὔρα διὰ μέσου τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς μόνη, μπὲρ τὰ ἐνδύματά μου — ἥ ἀναπνοή μου καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βραχυτέρα — „Πάτησε στερεὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους“ εἶπεν ἥ Ἐλλις.

Συνέτεινα ὅλας μου τὰς δυνάμεις, δπως ἀναλάβω πάλιν τὴν ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων μου κυριαρχίαν. Ὅπο τοὺς πόδας μου ἥσθιανόμην αῦμις τὴν στερεότητα τοῦ ἐδάφους, ἀλλ’ οὐδ’ ὁ ἐλάχιστος θόρυβος εἰσέδυσεν εἰς τὰς ἀκοάς μου. Τὰ πάντα πέριξ μου κατείχοντο ὑπὸ βαθυτάτης, νεκρικῆς σιγῆς. Τὸ αἴμα ἐξηκοντίζετο διὰ τῶν φλεβῶν μού καὶ εἰς τοὺς κροτάφους μου ἥσθιανόμην ἴσχυροὺς παλμούς, ὡσεὶ κτυπματα σφύρας, σύνοδευομένους ὑπὸ τίνος ἐλαφροῦ, ἐσωτερικοῦ βόμβου. Μόλις μετὰ πολλὴν ὥραν μοὶ παρῆλθε βαθμηδὸν τὸ συγαίσθημα τῆς σκοτοδινίας — ἐπὶ τέλους ἥσθιανόμην ἐμπατῶ τὴν δύναμιν νὰ ἀνορθωθῶ — καὶ ἥδη ἥνεῳξα τοὺς ὄφθαλμούς.

Γ.

Εύρεμην ἐπὶ τοῦ προχώματος, δπερ ἐκτείνεται κατὰ τὸ μῆκος μικρᾶς τίνος λίμνης πλησίον τῆς οἰκίας μου. Διὰ τῶν αἰχμηρῶν φύλλων τῶν θάμνων τῶν ἴτεῶν ἡδυνάμην νὰ

βλέπω κατ' εύθειαν ἐνώπιον μου τὴν ἡρεμοῦσαν καὶ παντελῶς ἀκίνητον τοῦ ὅδατος ἐπιφάνειαν, ἐπὶ τῆς δόποιας ἐφαίνοντο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐλαφρά, ὡσεὶ ἐκ νιφάδων χιονος συνιστάμενα, διμιχλώδη σχήματα. Πρὸς τὰ δεξιά μου ἐξετείνετο ἄγρος μὲ βρίζαν ἐσπαρμένος, καὶ ἐξ ἀριστερῶν ὑψοῦντο εὐθυτενῆ καὶ ἀκίνητα, ὡσεὶ ὑπὸ τῆς ὑγρασίας διάβροχα, τὰ ὑψηλὰ δένδρα του κήπου. Ἡ Ἔως εἶχεν ἥδη θωπεύση αὐτὰ μὲ τὴν πρώτην πνοήν της. Ἄντα τὸν ἀρχὸν οὐρανὸν ἐφέροντο, δρυοια πρὸς λωρίδας καπνοῦ, μικρά τινα νέφη, φωτιζόμενα ἀμυδρῶς ὑπὸ τῆς ἐρυθρᾶς ἀντιλάμψεως τῆς ἥδη μποφωσκούσης χαραγγῆς. Κύριος οὖδε, κατὰ ποίαν διεύθυντιν ἐξεπέμπετο τὸ φῶς: ὁ ὄφθαλμός μου δὲν ἥδυνατο εἰσέτι νὰ διακρίνῃ τὸ σημεῖον τοῦ ὅρίζοντος, ἐκ τοῦ δόποιου ἔμελλε νὰ ἀνατείλῃ τὸ ἀστρον τῆς ἡμέρας. Οἱ ἀστρεῖς εἶχον ἥδη ἀφανισθῆ. Οὐδὲν εἰσέπι ἐκινεῖτο, ἀν καὶ ἐν τῇ μαγευτικῇ ταύτῃ ἡρεμίᾳ τοῦ πρώτου ἑῳδινοῦ φωτὸς τὰ πάντα ἐναργῶς προήγγελον τὴν ἐκ τοῦ ὄπνου ἀνάστασίν των.

„Ἡ ἡμέρα ἀνατέλλει!“ εἶπεν ἡ Ἑλλίς φωνοῦσα ἔγγυτα πρὸς τὸ οὓς μου. „Ὕγιανε — εἰς αὔριον!“

Μεταστραφεὶς εἶδον αὐτὴν μικρόν τι ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀνυψωμένην καὶ παριπταμένην ἐνώπιον μου. Αἴφνης ἀνύψωσεν ἀμφοτέρους τοὺς βραχίονας ὑπὲρ τὴν κεφαλήν· ἡ κεφαλή, οἱ βραχίονες καὶ οἱ ὕμινοι αὐτῆς προσέλαβον θερμήν τινα, ὑπέρυθρον χροιὰν ἀνθρωπίνης σαρκός. Οἱ μέλανες αὐτῆς ὄφθαλμοι ἀπήστραπτον παλμώδη λάμψιν φλογὸς καὶ μειδίαιμα μυστηριώδους ἥδοντος ἐπλανᾶτο περὶ τὰ πορφυρωθέντα χείλη της, — γυναικεία μορφὴ ἔξαιτον καλλονῆς ἀνέκυψε πρὸ τῶν ὄμμάτων μου. Ἀλλὰ βραχίσιαν μόνον στιγμὴν διέρκεσε τὸ φάσμα: καὶ παρευθὺς ἔκλινε πρὸς τὰ ὄπίσω ὡσεὶ λιποφυγοῦσα καὶ διελύμη ὡς ὅμιχλη — Ἐμεινα ἀκίνητος.

Ἄφου συνῆλθόν πως ἐκ τῆς ἐπκλήσεως μου καὶ περιέστρεψα τὰ βλέμματά μου κύκλω, μὸι ἐφάνη, ὡς νὰ μὴ εἰχεν εἰσέτι ἀφανισθῆ ἡ θελκτικὴ ἐκείνη, ῥιδόχρους, σαρκοειδῆς χροιά, ἡ τοσοῦτον αἰφνηδίως διαχυθεῖσα ἐπὶ τοῦ ὄμιχλώδους φάσματος, ὡς νὰ παρέμενεν εἰσέτι καὶ νὰ μὲ περιέβαλλε πανταχόθεν, ἀναλελυμένη καὶ διακεχυμένη εἰς τὸν ἀέρα — ἥτο τὸ ἐρυθρὸν φῶς τῆς αὐγῆς. Τώρα μόλις ἥσθιαν, πόσον ἥμην κεκρηκὼς καὶ καταπεπονημένος, καὶ ἐπορεύθην εἰς τὴν οἰκίαν μου. Διαβάινων πάρα τὸν ὄρνιθῶν, ἤκουσα τὸν πλατυγισμὸν τῶν χηνῶν — ἐξ ὀλῶν τῶν οἰκοσίτων πτηνῶν αἱ χῆνες ἀφυπνίζονται πρωιαίτατα. Εἰς ἐκάτερον ἄκρον τοῦ πεταύρου, ὅπερ προσηρμοσμένον εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς στέγης ἐξετείνετο καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ οἰκοδομήματος, ἐκάθητο εἰς κολοιός· ἔτιλλον ἡσύχως καὶ ἀσκόνως τὰ πτερά των, διαγραφόμενοι εὐκρινῶς ἐπὶ τοῦ ἥδη γαλακτοχρόου ὅρίζοντος. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνίπταντο, καὶ περιφερόμενοι κυκλοτερῶς δἰς τὴν περὶ τὴν στέγην, ἐκαθέζοντο πάλιν, τανύσοντες ἐλαφρῶς καὶ ἀθορύβως τὰς πτέρυγάς των, εἰς τὴν προτέραν των θέσιν. Ἐκ τοῦ γειτνιῶντος δάσους ἡρούσθη δὶς τὸ βραχγαλέον ἀσμα τοῦ τέτραγος. Ὅτε ἔφασα τέλος εἰς τὸ δωμάτιον μου καὶ εἰς τὴν κλίνην μου, ἥσθιαν ἐλαφρὸν ρῆγος· κατεκλίθην καὶ ἀμέσως ἐβυθίσθην εἰς ὄπνον βαθύν.

ΙΑ.

„Οτε τὴν ἀκόλουθον νύκτα ἐπλησίασα πρὸς τὴν παλαιὰν δρῦν προσῆλθε πρός με ἡ Ἑλλίς ὡς πρὸς παλαιὸν γνώριμον. Πᾶς φόρος, τὸν δόποιον εἶχον αἰσθανθῆ τὴν προηγουμένην νύκτα, ἐξέλιπεν ἥδη καὶ ἔχαιρον μάλιστα σχεδόν, ἐπαναβλέπων αὐτὴν. Δὲν ἐζήτουν πλέον ἔξιγγησίν τινα τῶν παρα-

δόξων πραγμάτων, ἀτινα μοὶ συνέβαινον — ἥθελον μόνον νὰ ἴκανοποιῶ τὴν περιέργειάν μου καὶ ἥσθιανόμην τὴν μόνην ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ πετῶ μακράν, πολὺ μακράν.

Μετ' ὀλίγον ἡ Ἑλλίς μὲ περιέβαλε πάλιν μὲ τὸν βραχίονά της καὶ ἡρχίσαμεν τὴν διὰ τῶν ἀέρων πορείαν μας.

„Ἄς τραπῶμεν πρὸς τὴν Ἰταλίαν“, ἐψιλύρισα αὐτῇ εἰς τὸ οὖς.

„Οπου· θέλεις, φίλε μου“ μοὶ ἀπήντησεν ἡ Ἑλλίς σιγαλὰ στρέφουσα πρός με τὸ πρόσωπόν της. Μοὶ ἐφάνη ὡς νὰ διέκρινον ὅτι τὸ πρόσωπόν της δὲν ἥτο πλέον τόσον διαφανές, ὡς τὴν προηγηθεῖσαν νύκτα. Τὰ χαρακτηριστικὰ ἥσαν ἥδη περισσότερον γυναικεῖα, ἐκφραστικώτερα — μοὶ ἀνεμίμνησκον τὴν ἔξαισιον ἐκείνην καλλονήν, ἥτις περὶ τὴν πρωΐαν εἰς τὰ ὄμματά μου ἐνεφανίσθη πρὸς στιγμὴν καὶ εἶτα ἡρφανίσθη.

„Ἡ νῦξ αὕτη“, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἑλλίς, „εἶνε μεγάλη νύξ. Πολὺ σπανίως ἐπανέρχεται. Ὁταν ἐπτάκις τριεκάδεκα —“

„Ἐνταῦθα ἡκολούθησαν λέξεις τινές, ἀς δὲν ἥδυνήθην νὰ ἐννοήσω.

„Κατὰ τὴν νύκτα ταύτην“, ἐξηκολούθησεν εἴτα, „δύναται τις νὰ ἰδῃ πράγματα, κεκρυμμένα εἰς πάντα ἄλλον χρόνον.“

„Ἐλλίς!“ ἀνεφώνησα μεν ἵκετευτικοῦ ὄφους· „ποία εἶσαι; Εἰπέ μοι ἐπὶ τέλους, ποία εἶσαι;“

Χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, ἐξέτεινεν ὑψηλὰ τὸν λευκόν της βραχίονα. Κατὰ τὴν διεύθυνσιν, ἦν ἔδεικνυεν ὁ δάκτυλός της, ἔλαμπε μεταξὺ τῶν μικρῶν ὑπερύθρων ἀστέρων εἰς κομήτης.

„Τί ἐννοεῖς;“ ἡρώτησα. „Μήπως, ὥσπερ ὁ κομήτης ἀκολουθεῖ τὴν τροχιάν του μεταξὺ τῶν πλανητῶν καὶ τοῦ ἥλιου, οὕτω καὶ σὺ πλανᾶσαι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων — καὶ ἄλλους τινὸς ἐμψύχων δητῶν γένους; Καὶ τί γένος ἄρα γε εἶνε αὐτό;“

„Ἡ Ἑλλίς ἔθηκεν ἀμέσως τὴν χεῖρά της ἐπὶ τῶν ὄμβαλμάν μου. Μοὶ ἐφάνη ὡς νὰ μὲ περιεκάλυψεν ἀπὸ ὑγρᾶς κοιλάδος ἀνερχομένη ὅμιχλη.

„Εἰς Ἰταλίαν! Εἰς Ἰταλίαν!“ ἐψιλύρισεν. „Ἡ νῦξ αὕτη εἶνε μεγάλη νύξ.“

ΙΒ.

„Ἡ πρὸ τῶν ὄμμάτων μου ὅμιχλη διεσκεδάσθη, καὶ εἶδον ὑπὸ τοὺς πόδας μου ἀπέραντον πεδιάδα. Ἡδη ἐκ τῆς θερμῆς, θωπευτικῶς ἐπιψαυούσης τὰς παρειάς μου πνοῆς τοῦ ἀέρος διέκρινα, ὅτι δὲν εὑρισκόμεθα πλέον ἐν Ῥωσίᾳ, ἐπτὸς δὲ τούτου ἡ πεδιάς ἐκείνη οὐδεμίαν εἶχεν ὅμοιότητα πρὸς τὰς πεδιάδας τῆς πατρίδος μου. Ἐνταῦθα ἐβλεπον μεγάλην, γιγαντιαίαν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν ἐνώπιον μου· ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ καὶ ἐρήμου ἐδάφους οὐδὲν χόρτον κατὰ τὸ φαινόμενον ἐφύετο — εἰς δὲληγα μόνον μέρη ἐσελάγιζον ἀμυδρῶς, ὡς τεμάχια τεθραυσμένου κατόπτρου, τὰ στάσιμα ὅδατα. Εἰς μακροτέραν ἀπόστασιν διέκρινον τὴν ἡρεμοῦσαν, ἀκίνητον θάλασσαν. Μεγάλοι διαυγεῖς ἀστέρες ἔλαμπον εἰς τὰ ἀνοικτὰ διαστήματα τοῦ οὐρανοῦ, ἀτινα ἐμενον ἀκάλυπτα ὑπὸ τῶν πέριξ ὥραίων, εὔρειαν νεφελῶν. Πανταχόθεν ἀνήρχετο ἀκατάπαυστος, μυριόφθογγος βόρβος· ὡς ἡ φωνὴ τῆς ἐρήμου εἰσέδυεν εἰς τὰς ἀκοὰς ἥμῶν ὁ ἐλαφρός, ναρκωτικὸς οὗτος θόρυβος.

„Εἶναι τὰ ποντινὰ ἔλη“ εἶπεν ἡ Ἑλλίς. „Ἀκούεις τοὺς βικτράχους; Αἰσθάνεσαι τὴν θειάκην ὀσμήν;“

„Τὰ ποντινικὰ ἔλη“ ἐπανέλαβον ἐγὼ καὶ κατελήφθην ὑπὸ βαθείας βαρυθυμίας. „Διατὶ μὲ ἔφερες εἰς τὴν ἀπομεμονωμένην καὶ πένθιμον ταύτην χώραν; Άς ὑπάγωμεν καὶ λίτερον εἰς Ρώμην.“

„Η Ρώμη δὲν εἶνε μακράν“, ἀπήντησεν ή Ἐλλις. „Ετοι μάσθητι!“

Καὶ ἥδη ἐλάχιστον τὴν ἐναέριον ὥμῳ πορείαν διευθυνόμενοι πατά τὴν ἀρχαίαν ὁδὸν τοῦ Λατίου. Εἴς βούβαλος ὄψισε ταῖς ἀγοραῖς καὶ συγχρόνως ἀγρίους δραμαλιμούς του παρετήρησε πέριξ αὐτοῦ, κατόπιν ἐφύσησεν ισχυρῶς μὲ τοὺς ὑγρούς του ῥώμωνας· ίσως ἡ σθάνθητὴ προσπέλασίν μας.

„Η Ρώμη — ίδοι τὴν Ρώμη!“ ἐψιθύρισεν ή Ἐλλις. „Κύτταξε μόνον ἐμπρός σου.“

Τί εἶνε δι μαύρος ἐκεῖνος ὅγκος εἰς τὸν δρίζοντα; Μήπως εἶνε τὰ τοξά κολοσσιαίας, ὑπὸ γιγάντων κατακευασθείσης γεφύρας; Ἀλλὰ ποῦ εἶνε δι ποταμός, τοῦ δόποίου τὰς δύχας συνδέει; Διατὶ εἶνε εἰς τόσα μέρη διερρηγμένη; Οχι δά — δὲν εἶνε γέφυρα, εἶνε τὸ ἀρχαῖον ὑδραγωγεῖον. Ἐδῶ εἶνε τὸ ιερὸν ἔδαφος τῆς Ρωμαϊκῆς Καμπανίας, ἐκεῖ κάτω

ὑψοῦνται τὰ ιερὰ δρη τῶν Λατίνων. Αἱ κορυφαὶ αὐτῶν καὶ οἱ δόλοι του ὑδραγωγείου φωτίζονται νῦν ἀμυδρῶς ὑπὸ τοῦ ὡχροῦ φέγγους τῆς ἥδη ἀνατελλούσης σελήνης.

Αἴφνης ὠρμήσαμεν πρὸς τὰ ἄνω καὶ εὐρέθημεν ἥδη, αἰωρούμενοι εἰς τὸν ἀέρα, ἀπέναντι μεμονωμένου τινὸς ἐρειπίου — οὐδεὶς θὰ ἥδηνατο πλέον νὰ ἀποφανθῇ, τί ἥτο εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὸ ἐρείπιον τοῦτο, μνημεῖον, παλάτιον, η λουτρῶν. Μέλας κισσός ἐκάλυπτεν αὐτὸ πανταχόθεν περιεισσόμενος, ὡς νὰ ἥθελε νὰ τὸ πνίξῃ ὡς ἀνοικτὸς βαραθρώδης φάρυγξ ἔχασκεν δι δόλος ἡμικρημνίστου δωματίου.

Ἐξ ὅλων τῶν μικρῶν τούτων, τοσοῦτον ἐπιμελῶς πρὸς ἀλλήλους συνηρμοσμένων λιθῶν, ἐκ τῶν δόποίων πρὸ πολλοῦ ἥδη εἶχεν ἀποσπασθῆ τὸ περιβάλλον μαρμάρινον ἐπίστρωμα καὶ καταπέση ὡς κόνις, ἐξήρχετο δυσωδία εὐρῶτος.

„Ἐδῶ!“ εἶπεν ή Ἐλλις, ὑψοῦσα τὸν βραχίονα. „Ἐδῶ εἶνε! Πρόφερε μεγαλοφάνως τρεῖς φορᾶς τὸ ὄνομα μεγάλου τινὸς ἀρχαίου Ρωμαίου.“

„Καὶ τί θὰ συμβῇ, δταν τὸ προφέρω;“

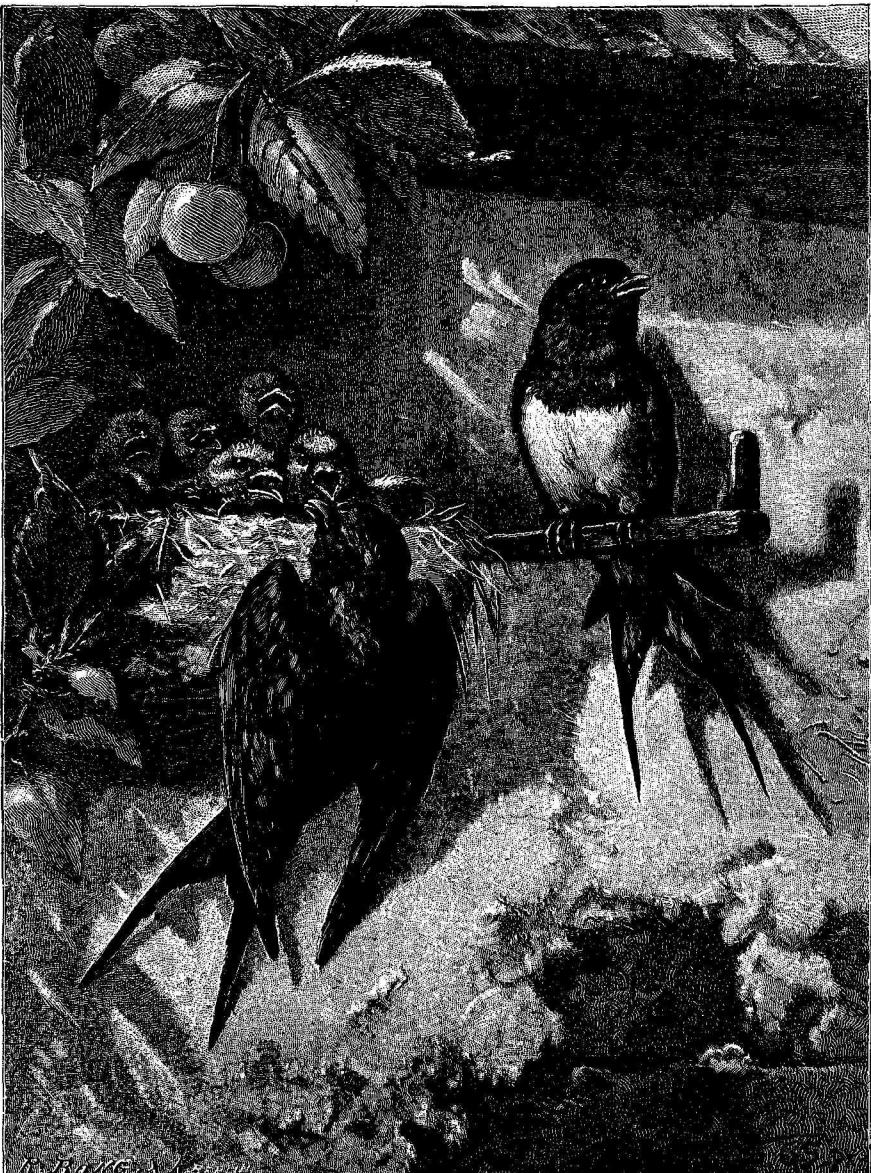
„Θὰ ἴδης.“

Ἐσκέφμην ἐπί τινα στιγμήν, καὶ εἶτα ἀνεφώνησα: „Divus Gaius Julius Caesar! Divus Gaius Julius Caesar“ ἐπανέλαβον, ἐπεκτείνων τὰς λέξεις: „Caesar!“

ΙΓ'.

Οἱ φθόγγοι μου μόλις εἶχον ἀπηχήση, ἐτε αἴφνης μετὰ δυσκολίας δύναμαι νὰ πειργράψω τὰς ἀντιλήψεις καὶ ἐντυπώσεις μου. Κατ' ἀρχὰς ἥκουον ἀσαφῆ καὶ δυσδιάκριτα, μόλις ἀκριβῶς μέχρι τῶν ὅτων μου ἥχοῦντα, ἀλλ' ἀκατάπαυστα σαλπίσματα καὶ χειροκροτήσεις. Ός ἐξ ἀπεράντου ἀποστάσεως ή ἐξ ἀπείρου βάθους ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἀνερχομένη ἥκουετο η παραχή καὶ δι δόρυβος ἀπειραβίμου πλήθους ἀνθρώπων — τὸ πλήθος ἡγείρετο, ἀνεκάπτο, δι εἰς ἐφώναζε πρὸς τὸν

ἄλλον, ἀλλὰ σιγὰ καὶ ὡς ἐν ὄνειρῳ, ὡς ν ἀπεσπῶντο δυσχερῶς οἱ φθόγγοι ἐκ τοῦ στήθους μετὰ δισχιλιετῆ βπνον. Ἀκολούθως δι ἀήρ ἐκινήθη καὶ ὑπεράνω τοῦ ἐρειπίου ἐγένετο σκότος. Ἐπειτα μοὶ ἐφάνη, ὡς νὰ διέβαινον ἵπτάμεναι ἀπ' ἐμπροσθέν μου σκιαί, μυριάδες σκιῶν, ἐκατομμύρια μορφῶν, ἐκ τῶν δόποίων ἄλλαι μὲν ἐστρογγυλοῦντο πρὸς τὰ ἄνω ὡς περικεφαλαῖαι, ἄλλαι δὲ ἀπέληγον εἰς ὅξυ, ὡς δόρατα. Τὸ φῶς τῆς σελήνης ἐχέετο ἐπ' αὐτῶν καὶ κυανοὶ σπινθῆρες ἐλαίμπυρίζον ἐπὶ τῶν πρανῶν καὶ λογχῶν — ὅλον τὸ στράτευμα τοῦτο, σύμπασα αὐτη τῶν ἀνθρώπων η πληθύς ἐπλησίαζεν ἥδη, ἀθετο, συν-

ΠΕΙΝΑΛΕΑ ΠΤΗΝΑ.

Εἰκὼν ὑπὸ Gust. Süs.

ωστίζετο, συνεκρούετο, καὶ ηὔξανετο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Ἐφαίνετο κινουμένη ύπὸ ἀράτου τινὸς ἴσχυροτάτης δυνάμεως, τοσοῦτον ἴσχυρᾶς, ὡστε θάλασσαν νὰ συνταράξῃ τὸ σύμπαν. Ἀλλ' οὐδεμίᾳ μορφὴ ἐφαίνετο εὐκρινῶς καὶ εὐδιαγνώστως. Ἔξαιρηντος δημοσίου τὸ πλήθυος ἐφρικίσεν· δημοιον μὲ μπερμέγεμος καμμικ, μπεχώρησε συνωμούμενον πρὸς τὰ δόπισα. „Caesar, Caesar venit!“ ἀντήχησεν ὡς ἐκ μυρίων στομάτων, καὶ ἡκούετο, δητας δταν εἰς τὸ δάσος τὰ φύλλα τῶν δένδρων σεισθῶσιν ὑπὸ αἰφνιδίας θυέλλης. Ἐβρόντησεν ὑποκάφως — καὶ κάτωχρος, σοβαρά, μὲ στέφανον δάφνης ἐστεμμένη κεφαλὴ ἀνέκυψε μὲ καταβιβασμένα βλέφαρα βραδέως προβαίνουσα διπισθεν τοῦ ἔρειπίου — ἥτο τὴν κεφαλὴν τοῦ αὐτοκράτορος.

‘Η ἀνθρωπίνη γλῶσσα δὲν ἔχει λέξεις ἱκανάς, ὅπως ἐκφράσῃ τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν καὶ ταραχήν, ἣτις κατέλαβε τὴν ψυχήν μου κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην. Ἐνόμιζον δτι καθ' ἧν στιγμὴν ἡ κεφαλὴ αὕτη θὰ ἤνοιγε τοὺς ὄφθαλμούς, καὶ θὰ ἔκινει τὰ χεῖλη, θὰ ἔπιπτον κ' ἐγὼ νεκρός.

„Ἐλλιξ!“ ἀνεβόησα μετὰ βαθέος στεναγμοῦ. „Δὲν θέλω — δὲν εἰμπορῶ — μακρὰν ἐκ τῆς ἀγρίας, φοβερᾶς ταύτης πόλεως! μακρὰν ἀπ' ἐδῶ.“

„Δειλὴ καρδία!“ ἐψιλύρισε, καὶ ἀπέπτημεν. Ἀπαξ ἔτι ἥκουσα ὅπισθέν μου τὰς χαλκίνας, βροντώδεις κραυγὰς τῶν λεγεώνων — καὶ εἴτα ἐβυθίσθη τὸ πᾶν εἰς βαθυτάτην στιγμήν.

(Ἐπεται συνέχεια.)

1. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ. Ἐκ παλαιᾶς φωτογραφίας (ἐν σελ. 215). Ὁ Γεώργιος Παράσχος ἐγεννήθη τῷ 1821. Ἐγεννήθη μετὰ τοῦ μεγάλου ἐκείνου γεγονότος, τὸ δόπιον ὕμνησε καὶ ὠνειροπόλησε μέχρι τέλους τοῦ βίου του, εἰς τὸ δόπιον ἥγάπα ν' ἀποσύρεται νοερῶς ἀπομακρυνόμενος τῆς ἀδόξου μικρότητος τῶν σῆμαρον χρόνων.

Ὁ Γεώργιος Παράσχος ὑπῆρξεν Ἑλλην τὴν ψυχήν, τὴν ἔμπνευσιν, τὴν περιβολήν. Πρὸ διετίας ἔτι οἱ ἐν Ἀθήναις ἐνθυμοῦνται αὐτὸν μεγαλοπρεπῶς βαδίζοντα καὶ φέροντα μετὰ χάριτος τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα. Ὡ! ναὶ! ἀναποστάτως προσηλωμένος εἰς τὸ εὐκλεές ἰδανικὸν τῆς παρωχημένης γενεᾶς, ἔφερεν εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀγνῆς του ταύτης πίστεως τὴν φουστανέλλαν τὴν εἶδε νὰ φέρωσιν εἰς τὴν λιγυράν των δσφύν δ Κίτσος Τζαβέλλας καὶ δ Θεόδωρος Γρίβας.

Ο Γεώργιος Παράσχος ἥρεσκετο δημιλῶν περὶ τῶν μεγάλων τοῦ ἀγῶνος ἀνδρῶν μεδ' ὡν οἰκειότατα ἔβιωσε καὶ οὓς περιπαθῶς ἐλάτρευε. Εἶχε χρηματίσει ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ Καλέτη, ὁ δὲ Κανάρης ὑπερηγάπα αὐτόν!

— Τόσον τὸν ἥγάπων οἱ ἀνδρες τοῦ ἀγῶνος, μοὶ ἔλεγον ὁ ἀδελφός του Ἀχιλλεὺς, ὡστε τοῦ Ἅγιου Γεωργίου, τὴν ἑορτήν του, ὁ δρόμος ὃλος ἡστραπτεν απὸ τὰ τσαπράζια καπετανέων. Τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας ταύτης ποῖοι πόδες δὲν ἀνῆλθον; Πόσην δόξαν δὲν ἐφιλοξένησεν ἡ στέγη αὕτη!

„Ο ἀδελφός μου, ἔξηκολούθησεν ὁ Ἀχιλλεὺς μετὰ συγκίνησεως, ὑπῆρξεν οἰκογενειακὸς μάρτυς· ἐθυσιάσθη ὑπὲρ του καθήκοντος· ἀν δὲν ἔπιγε τὴν ποίησιν ἡ ὑπὲρ τοῦ ἀρτου πάλη ἡ θέσις του ἐν τῇ φιλολογίᾳ μας θὰ ἥτο πολὺ, πολὺ μεγαλειτέρα· τὴν ποίησιν του τὴν ὀνειροπόλησε, δὲν τὴν ἔγραψε· ἥτο διευθυντὴς τοῦ Γραφείου τῆς Βουλῆς, ὅτε ἀκόμη δὲν εἶχεν εἰσαχθῆ ἡ στενογραφία καὶ διήρχετο τὰς νύκτας ἀντιγράφων τὰς φλυαρίας τῶν βουλευτῶν· ἔργαζόμενος ἐκεῖνος ἀφινεν εἰς ἐμὲ τὸν καιρὸν νὰ εἴμαι ποιητής· δτι εἴμαι τὸ δρεῖλω κατὰ μέρος εἰς αὐτὸν ἥτο ἔξ-

οχος ἀδελφός· ἀνευ αὐτοῦ τίς οἶδε αν δὲν συνέτριψον τὴν λύραν.“

“Οτε ὁ ἔξοχώτερος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ βασιλείου τῆς Ἐλλάδος ὑπουργὸς τῶν στρατιωτῶν Δημήτριος Μπότσαρης ἐσκέψθη ὅτι ὁ στρατὸς πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ στρατευτικὰ ἀσκατά του, ἐνθουσιώδη ἀσματα τῆς λεβεντιᾶς, εἰς τὸν Γεώργιον Παράσχον εἶχεν ἀναθέσει τὴν σύνθεσιν αὐτῶν. Τίς ἀγνοεῖ τό:

Μὲ τὸ κράνος βαρὺ ἐπει σκοτάδι,
εἰς τίνος οὖς δὲν περιηχεὶ γοργὸν τὸ ἐγερτήριον:

Ευπνάτε μὲ τὴν σάλπιγγα ευπνάτε μὲ τ' ἀηδόνι.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ βίου του εἶχεν ἀφοισιωθῆ ἐις τὴν μετάφρασιν τῆς Ἰλιάδος, ἡς μέρος ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν τῇ Κλειῷ. Πρὸ ἔτους περίπου φιλογενῆς τις ἐν Ρωσίας ἀνήγγειλεν ὅτι ἀνεγείρει ἰδίαις δαπάναις μνημεῖον εἰς τὸν θανόντα ποιητήν. Πότε ἀρά γε φιλόμουσός τις δ' ἀνεγείρη ἀλλο μνημεῖον εἰς αὐτόν, διακρέστερον τοῦ μαρμαρίνου, συντελῶν εἰς δημοσίευσιν τῆς τόσον ἐπιτυχοῦς καὶ ποιητικῆς του μεταφράσεως τοῦ ὄμηρικοῦ ἔπους;

K.

Τίποτε, χάρε ἀλύπητε, ἐπὸν κόσμο δὲν φοβεῖσαι
Μονάχος μ' ὅτα πόλευθες
Ἀλήθεια εἴσαι δύνατος, κακῶς σὲ λένε εἴσαι
Ἄφ' οὐ ἔχωρισες ἐμᾶς.

Ἐνας μονάχος, δ Θεός, τη δύναμί σου πνίγει
Γιατ' δ, τι χώρισες ἐσύ ἐκεῖνος ἔκαστηγάρι.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

2. ΠΟΠΠΑΙΑ. Εἰκὼν ὑπὸ N. Sichel (ἐν σελ. 219).

3. ΠΟΠΠΑΙΑ ΣΑΒΙΝΑ, σύζυγος τοῦ Νέρωνος δέχεται τὴν κεφαλὴν τῆς ἀποπεμφμέστης αὐτοκρατέρας Ὁσταβίας. Ἡ εἰκὼν αὕτη (ἐν σελ. 223) ὡς καὶ ἡ ἀντατέρω συνοδεύονται ὑπὸ σχετικοῦ ἀρθροῦ γραφέντος ὑπὸ Σπυρο. Παγανέλη.

4. ΗΕΙΛΑΛΕΑ ΠΤΗΗΝΑ. Εἰκὼν ὑπὸ Gustav Süs (ἐν σελ. 226).